

Şehremini

Osmanlı Devleti'nde İstanbul'daki saraya ve devlete âid binaların bakımı ve tāmiriyle uğraşan ve saraylara gerekli olan şeyleri satın alan kimse.

Şehremininin yukarıdaki hizmetlerinden başka, sarayların vekil harçlığı, hastahâne arabalarının tamiri, surre alayında lâzım olan mühimmatın tedâriki, enderûnun bâzı ihtiyaçlarının te'mini ve icâbında bunların tamiri, nakliyat ambalajlarının yapılması gibi görevleri vardı.

Şehreminlerinin emrinde su nâzırı, kireççi başı, ambar müdürü, ambar kâtibi, sermîmâr ve tāmirat müdürü gibi görevliler vardı. Şehremini dâiresi sarayın birinci avlusunda yâni Bâb-ı Hümâyûn ile orta kapı arasındaki sahanın solunda bulunmakta idi. Dîvân-ı hümâyûn toplantılarında şehreminleri dîvâna gelip diğer eminlerle beraber dışarda muayyen bir yerde otururlar, kendilerinden bir şey sorulacak veya bir emir verilecekse dîvâna çağrılıp mütâlâaları alınır ve îcâbeden teblîgât yapılırdı.

Zaman zaman resmî binaların inşâ ve tamirlerinde şehremini ile mimarbaşlıların beraber çalışmaları aralarında ihtilâfa sebep olurdu. Bu sebeple 1831 yılında her iki vazîfe yâni şehreminliği ile mîmâr başılık birleştirilerek Ebniye-i hâssa müdürlüğü ihdas edilmiş ve şehreminliği kaldırılmıştır.

Ebniye-i hâssa müdürlüğü 1849 yılına kadar müstakil, bu târihten 1856 yılına kadar da ticâret ve nâfiâ nezâretine bağlı olarak görevini yürüttü. Bu târihten îtibâren ise, şehrin temizliğini sağlamak ve güvenliğini korumak üzere kurulan şehremanetine bağlandı. Bu teşkilât başlangıçta, bir şehremininin başkanlığında iki yardımcı ile İstanbul halkının ve esnafının ileri gelenlerinden kurulu karma bir şehir meclisinden meydana gelmekteydi. Sonradan bu kuruluşun şeklinde bâzı değişiklikler yapıldı. 1867'de uygulanan teşkilât ve usûllerle bugünkü belediyeciliğin ilk temelleri atılmış oldu. Devletin her şehir ve kasabasında şehremaneti denilen belediye teşkilâtı kuruldu.

Kaynak: Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi